

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน
: กรณีศึกษาหมู่บ้านบ้านแพะ อำเภอสันกำแพง
จังหวัดเชียงใหม่

PEOPLE PARTICIPATION IN COMMUNITY
FOREST CONSERVATION : A CASE STUDY
OF BANPHAE VILLAGE, SANKAMPHANG
DISTRICT, CHIANGMAI PROVINCE.

นายณัฏฐ์ รังสวัสดิ์ รัช.ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม บางประการของชาวบ้านบ้านแพะ (2) การมีส่วนร่วมของชาวบ้านบ้านแพะในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน (3) สาเหตุและรูปแบบการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน (4) ปัญหาและอุปสรรคของชาวบ้านบ้านแพะในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้าครอบครัวที่อาศัยอยู่ในบ้านบ้านแพะ หมู่ที่ 10 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 87 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์และข้อมูล ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ ด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านบ้านแพะมีอายุเฉลี่ย 42 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยจำนวน 4 คน ประกอบอาชีพการเกษตรมากที่สุด และส่วนมากมีที่ดินเป็นของตนเอง เฉลี่ยครอบครัวละ 4.45 ไร่ รายได้จากการประกอบอาชีพเฉลี่ย 24,131 บาทต่อปี แหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนที่ได้รับฟังมากที่สุดคือเสียงตามสายและชาวบ้านบ้านแพะ ซึ่งเคยผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน ได้รับการฝึกอบรมการป้องกันไฟป่าและการปลูกป่า สำหรับการให้ประโยชน์จากป่าชุมชนนั้นชาวบ้านบ้านแพะใช้ประโยชน์ในด้านผลผลิตของไม้และของป่า รวมทั้งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งชั้นน้ำ

ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การอนุรักษ์ป่าชุมชนของชาวบ้านบ้านแพะปรากฏดังนี้คือชาวบ้านบ้านแพะมีส่วนร่วมมากในกิจกรรม ขึ้นค้นหาปัญหาและขึ้นดำเนินกิจกรรม การอนุรักษ์ป่าชุมชน และมีส่วนร่วมน้อยในกิจกรรมขึ้นวางแผนดำเนินงาน, ขึ้นติดตาม, และขึ้นประเมินผลงานอนุรักษ์ป่าชุมชน และมีส่วนร่วมน้อยในกิจกรรมขึ้นวางแผนดำเนินงาน, ขึ้นติดตาม และขึ้นประเมิน

ผลงานอนุรักษ์ป่าชุมชน

สาเหตุการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 3 อันดับ ได้แก่ หนึ่ง มีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้เพื่อสงวนไว้เป็นแหล่งชั้นน้ำ สอง หวังผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับจากป่าชุมชน และสาม มุ่งหวังให้ความเดือดร้อนอันเกิดจากปัญหาด้านป่าไม้หมดสิ้นไปตามลำดับ ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนของชาวบ้านบ้านแพะนั้น ปรากฏรูปแบบการมีส่วนร่วม ดังนี้คือ ชาวบ้านบ้านแพะมีส่วนร่วมโดยผ่านกลุ่มมากที่สุด รองลงมามีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทน จากนั้นมีส่วนร่วมโดยตรงด้วยตนเอง

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ป่าชุมชนที่พบมากได้แก่ เงินทุนของหมู่บ้านมีจำกัด ขาดการสนับสนุนด้านเงินทุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน การเกิดไฟป่าในฤดูแล้ง และการขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณป่าชุมชน

ABSTRACT

Title: People Participation in Community Forest Conservation : A Case Study of Banphae Village Sankamphang District, Chiangmai Province.

By: Dr. Wittaya Damrongkiattisak
Nakaret Rangawat

The objectives of this research were to study (1) personal and socio-economic characteristics of Banphae villagers; (2) their participation in community forest conservation; (3) causes and forms of their participation; and (4) problems and obstacles in conservation activities. The respondents were 87 family leaders in Banphae Village Mu 10, Ontai Sub-district, Sankamphang District, Chiangmai. The data were collected by means of structured interview and analyzed by using a microcomputer, the statistical Package for the Social Sciences program.

The results of the research revealed that Banphae villagers had an average age of 42 years. Most of them had completed primary education. The average number of family members was 4. Most of the respondents were engaged in farming and had an average land area of

4.45 rai. Their average annual income was 24,131 baht. They obtained information about community forest conservation mostly through the public address system and from Banphae villagers who has previous training in community forest conservation forest fire prevention, and afforestation. The community forest was utilized for wood and forest products, recreation areas, and sources of water supply.

For the participation level in community forest conservation, it was found that Banphae villagers had a high level of participation in the activities of the problem identification and implementation stages their participation was at a low level in the activities of the stages of planning, follow-up and evaluation.

The three most important reasons for Banphae villager's participation in conservation were: (1) their interest and realization of the importance of forest resource and their desire to keep it as a source of water supply; (2) their hope for benefits from the community forest: and (3) their hope to get rid of consequences of forest problems. Their participation in community forest conservation activities was mostly through group discussions, followed by group representatives and direct participation.

Frequent problems and obstacles in community forest conservation were : the limited finance of the village; lack of financial support from governmental and private agencies; forest fires during the dry season; and shortages of facilities in the areas of community forest.